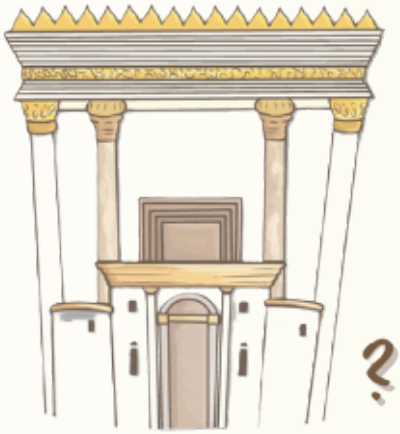

מי ב"א?

מדינה יהודית בדרך אמת

מאמר מאת ר' עודד כי-טוב

שלימות הברית – תיקון יסוד-יוסף

שבוע היסוד

והנה הגענו לשבוע הששי בספירת העומר, ולדרכנו כאן – השלב הששי, ובמדה רבה הכולל, במהלכה של מדינת-ישראל-הראויה אל תכליתה, וזאת משום שבפסוק הספירות נקרא כידוע היסוד כל ("כי-כל (בגימטריא יסוד) בשמים ובארץ").

כי-כן, עניינו של היסוד, כמו איבר הברית הזכרי בגוף, לכלול ולְצבּור ולרכז לנקודה אחת את כל הכוחות-הספירות שמעליו, בחינת "שמים", לנקודה אחת על מנת להשפיע, לאַמת ולממש ולקיים (קיום עולה יוסף, ומכאן גם "קְיָמָא" – שבועה-מאמתת) אותם בארץ. זה עניינו של הצדיק-האמת, הצדיק-החי (בבחינת "אבר חי", צ' היא האות ה-ח"י ב-א"ב), שהוא "אחוז בשמים ובארץ" ובכוחו לחבר אותם כדבעי. בלשון הקבלה היסוד הוא "סיומא דגופא" (- תפארת יעקב שהיא גוף ומרכז המדות), עד כדי ש"גופא ובריתא חשבינן חד" ממש, כי "תולדות יעקב (=הכח המוליד שבו) – יוסף".

יוסף הצדיק-יפה-התואר העומד בנסיון התאוה ומשַמֵר את כל כח הגוף, הוא זה הצובר-בָּר ו"משביר לכל עם הארץ" ככתוב, אך כאן עלולה לרבוץ-לפתחו של הצדיק השלם-לעצמו גם סכנה של ניתוק מאחיו-בני-עמו שאינם צדיקים כמוהו, כיוסף בטרם שנתברר על מדתו שסבר (לכאורה) להתנתק מאֶחיו, וכפי שבנערותו הביא-דבתם-רעה אל אביהם. צדיק שאינו מבורר גורם בעצם הווייתו-שלימותו להרשיע את האחרים, "לשמור את צדקותו (האמתית!) לעצמו" ולהצדיק עצמו "על חשבון" האחרים [וכאליהו הנביא בשעתו, שומר-הברית המקטרג ואומר "עזבו בריתך בני ישראל... ואֲנָתר אנכי לבדי"]. דומה הדבר לרָוָק מושלם במלוא-אוניו, נקי ויפה תואר, ש"חבל לו" על שלמותו הרווקית ונמנע משום כך מלהנשא... כך הרגישו השבטים (ואולי גם יעקב האב) כלפי יוסף הנער, ולא יכלו דַבְּרו לשלום. אך כשנתוודע יוסף אל אחיו כי "לא יכול להתאפק", נעשה צדיק אמת ה"עולה על גדותיו" ומצדיק את האחרים, גם על חשבון עצמו, שהרי נכנע ליהודה אשר לו עתידה מלוכה. לכאורה "מת" האבר-החי ונפגמה שלמותו של הצדיק ושמירת בריתו; לכאורה "מת" משיח בן יוסף (ומת שאול הנקי כבן-שנה), אך באמת-לאמתו זוהי תכלית הכוונה, כי מיניה-וביה נשלמת ברית-אחים המעולה ממנה, שממנה הפריון, התוספת וההולדה, וכך נכלל ומתחייה (בן) יוסף ב(בן)דוד החי לעד וקיים לנצח (משום שפלותו-בעיניו-בתכלית כלפי שמיא, כשכינת-עוזו יתברך, ה"נוקבא דזעיר אנפין").

הנה כי-כן, כוליותו של יוסף הצדיק היא כוליות שלמה מצד הזכר, שעניינו הכנה וכוונה וחתירה, וכיום הששי שכל-כולו מאמץ-הכנה מרוכז לשבת המקבלת, וכך הם דברי יוסף לאיש אשר על ביתו "טבוח טבח והכן" (= ו' הכן, גם במובן של כוונה ותפיסת-כיוון, שהרי בעקבות המשתה נתוודע יוסף אל אחיו), בעוד שהתכלית (גם-כן משרש כל) היא המלכות, הכולל מצד הנקבה המקבלת, שבת המלכה.

ולענין תיקון המדינה –

לכאורה התיקון הכולל, תיקון הברית, הוא תיקון התקשורת. כידוע ש"ברית הלשון וברית המעור" (=תיקון החיבור ושמירת ברית-בשר) קשורים לגמרי. התקשורת יותר מן הכל עלולה לפגום ולהעכיר את האוירה, למלא את הארץ זימה ולקלקל ברית-אחים, ו"תשתפכנה אבני קדש בראש כל חוצות", אמנם היא-גם-היא יכולה לחבר ולתקן יחסים, לקדם ולטפח "שלום בית" בכל המובנים, לטהר את האוירה הכללית ולדבוק באמת הצרופה, ובה בלבד, בכדי לרכז ולקדם לתכלית את כל המאמצים הציבוריים לתכלית הנרצה, להפיק תולדות יפהפיות-משובחות אשר "כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה'"; כל הכוחות והכשרונות המפוארים הגנוזים-בקרבם מאבותיהם, ניכרים בהם ואינם מבוזבזים לריק ולאקראיות, וכדברי פרעה ליוסף: "אחרי הודיע לך אלקים את כל זאת, אין נבון וחכם כמוך", וכל עמי הארצות מנשאים את היהודים כי נפל פחד מרדכי (הצדיק בן הימיני אחי יוסף), כי גדול מרדכי בבית המלך ושמעו הולך בכל המדינות. מיטב הרעיונות וההמצאות לתיקון העולם (ורוב זוכי "פרס נובל"...) מקרב ישראל הם יוצאים ומשרש יוסף הצדיק הנקי, החכם הנבון והישר באדם, וכך מחוסלת לגמרי האופציה העמלקית, האנטישמיות המתועבת, אשר כדברי רז"ל היא המשימה המסורה ביד יוסף, ככתוב בדברי עובדיה הנביא "והיה... בית יוסף להבה ובית עשו לקש... ולא יהיה שריד לבית עשו".

וכך שלמה, החכם מכל אדם, אשר הוא במובן מסויים היוסף שבדוד, אשר החכמה והמדע נתונות לו (בעקבות החלום שחלם, וכיוסף בשעתו), כל הארץ (=העולם) באים לשמוע את שמעו ולהתבשם מחכמתו שאין כיוצא-בה.

מלך חדש אשר לא ידע את יוסף

יוסף איש מצליח בכל קנה מדה, צדיק וחכם ויפה-תואר ונושא חן בעיני כל רואיו. שמונים שנה הנהיג יוסף את מצרים, כנגד שנות דוד ושלמה ביחד, ומלכותו בכל משלה ברצון הציבור הרחב, אך "לכל דבר טוב ישנו סוף", וכך, כאשר קם מלך חדש על מצרים, היכן יוסף והיכן חכמתו – בבת אחת נשתנה המצב ונתהפך-פלאים לאחר מותו, "נשכח כל השבע" וכל הטוב שהביא למצרים, והחל השעבוד הקשה. כפי הנראה יוסף עצמו הרגיש בטרם מותו בשינוי העתיד לבוא, ולפיכך מצַוה על אחיו "והעליתם את עצמותי מזה", כאומר: בסופו של דבר אין תוחלת במצרים ויש לייחל לפקידה מאת ה' מן השמים, ועלִיָה בקדש אל מקום אחר; אני כבר נתתי את כל אוני (ש"יצא מבין אצבעות ידי" וכשרון המעשה שלי) למצרים, אך אתם תזכו מתי-שהוא להפקד, ותִפָּקד גם עצמותי-שלי אתכם.

שכן יוסף אינו מלך, אלא משנה למלך, משמע פועל בחסות פרעה היושב על הכסא, ובקנה-המדה שלו, ה"אובייקטיבי", הנכרי, המוגבל מעצם טבעו; במיטב החכמה והשכל והיושר והמוסר האנושי (ההומאני-אָדָמי, "אדם זה יוסף" כדברי רז"ל בספרִי בהעלותך), אך ללא תורה המורה דרך, ישנה תחושה ש"הכל עומד", ובמוקדם או במאוחר עולה בקרב הגויים הרגשה ש"עם כל הכבוד" וההישגים המופלאים של היהודים, "עם בני ישראל רב ועצום ממנו", כלומר מאתנו ועל חשבוננו, ואין סיבה בעולם שאתם היהודים תשארו מחוץ למערכת, בית העבדים המוצלח שבנה יוסף בחכמתו! (וכפי שגם מלכות שלמה, היוסף שבדוד כנ"ל נתפצלה כעבור דור אחד).

וכך הציונות (וכידוע שציון בגימטריא יוסף), גם כשהיא במיטבה מכל הבחינות, גם זו הדתית-אלקית, כל עוד היא (והמדינה שהוקמה ברוחה) פועלת בקנה-מדה אובייקטיבי ובמושגי הנכר, גם המעולים והמתקדמים ביותר, אין בה הבטחה לאורך ימים ושנים. גם אם (בלשון "פרשת המלך") מיטהרת המדינה מיין הנסך הנכרי, מריבוי נשים סוסים וכסף, בכל מובניהם או תרגומיהם האפשריים, עדיין אין בה ערובה לקיום גאולי נצחי, בלתי-הפיך.

מיסוד למלכות

לשם כך יש לקפוץ לבחינת דוד-השביעי, בחינת המלכות הנקבית, הנושאת חן לפני המלך הוי"ה בשפלותה הפנימית, בתחושתה ש"אין לה משלה כלום", ועל כן היא כלי נאה להתחדש תדיר, לנפול ולקום מעפר בכל שעה, וכך להכיל אהבת עולם שאין לה בטלה. כך הופכת "מדינת אלקים" (- השם השגור תדיר בפי יוסף!) הטבעית וקבועה במסגרותיה, ל"מלכות הוי"ה" (- השם המורה על חידוש והתהוות בכל רגע) [וכמובן בלי לוותר על בחינת אלקים, שהרי "הוי"ה הוא (גם) האלקים" (ומשיח בן דוד כולל בתוכו גם את משיח בן יוסף המתחיה בו מחדש, כי המשיח כדברי הרמב"ם הוא צאצא של דוד ושלמה גם-שניהם)].

תורה היתה כמובן גם לפני דוד (ואפילו האבות (ויוסף) בטרם סיני "קיימו כל התורה כולה" מלבם הרחב), אך תורת מדינה שלימה מיוחסת לדוד אבי המלכות, כי הוא זה המאמין בכל לב ובתום-לב שספר התורה אכן נועד ומסוגל להדריך חיי-מדינה שלמים, פשוטו כמשמעו, ומוכן אישית לקחת אחריות על כך ולהוביל אחריו את העם כולו, ולא במקרה הוא זה הנבחר למלכות עולם. בכל דור ודור (ואולי אף בגלות ישראל מעל אדמתם, ואכמ"ל) קיים ועומד "דוד" כזה, בו מתממשת ההבטחה לדוד ש"כסאו יהיה נכון עד עולם", גם אם בעוונות (שלו, ובעיקר של העם כולו שאינו מוכן להיות "חייל" של הכיוון הזה) מלכותו מצומצמת מאד (ולעתים מולך הוא "על מקלו" בלבד...), אך הגחלת קיימת, וממנה התקוה (הוודאית) שתתממש לעין כל בימות המשיח שמזרעו, שהנה הנה הוא בא ויתגלה במהרה בימינו.

פלא יוצא דופן

יש כאן תופעה פלאית, "יוצאת-דופן" לגמרי מכל המוכר והידוע [אשר על כן – בדרך הרמז – מכוּנה המשיח בפי חז"ל בפרק חֵלק קיסר, שהוא כידוע הנולד מ"ניתוח קיסרי", היינו שיצא דרך דופן הרחם, ועל כן קרוי "יוצא דופן" בלשון ההלכה. ואגב כך: לדברי רבותינו (שם), גם דוד עצמו יהיה שם עם המשיח בתור "פלג קיסר", היינו יוצא-דופן-למחצה, משנֶה למשיח עצמו שהוא יוצא דופן גמור... ויתכן שמשיח בן יוסף ושלמה הם אנשי הקשר בין הקיסר למשנֵהו]: האמונה התמימה שה' ותורתו אינם ענין שמיימי-רוחני גרידא אלא אמיתם מחייבת שתתגלה ותוכיח-עצמה בשטח, במציאות החמרית ובמכלול פניה שאין להם חקר, לקחת אחריות על כך ולעשות ולהצליח – זוהי בדיוק "ההרפתקה האלקית" בבריאה, "ההרפתקה היהודית" של מקבלי התורה בסיני, ו"ההרפתקה המלכותית"-המשיחית של דוד וזרעו אחריו; זהו, במודע ובלא-מודע, טעם החיים והעונג הצרוף של כל ההוויה, נחת-הרוח של מעלה ושל מטה, ואין לך אדם מישראל (- חסיד, אבל הרי "עמך כולם חסידים"...) רשאי ויכול לוותר עליה, אלא "כל מעייניו בה" ובעבורה, ואף הגויים המתוקנים (והם הרוב!), לכך הם מצפים מאתנו, ולא ינוחו ולא ישקוטו (וגם לא יניחו לנו) עד שנגלה ונמחיש להם וננחיל להם את סוד ההוי"ה אשר נטוע בקרבנו.

שלימות תורה שבעל-פה

כל זה קשור כמובן לתורה שבעל-פה, "תורת האדם" "תורת הארץ" העולה מלמטה ומתחברת-מזדווגת עם תורת אלקים היורדת מן השמים. דוד נעים זמירות ישראל נחשב "ראש לבעלי רוח הקדש" שהיא הנבואה הנתונה לחכמי תורה שבעל-פה ולחסידים, לבעלי התפילה ולמשוררים, אשר "כנגן המנגן היתה עליהם יד ה'" ונחה עליהם רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת ה', וכל תורת "עולם הזה", העולה מ"ד' אמות של הלכה" פרטית, הריהי לגבי תורת המלכות השלימה כשתתגלה, בבחינת "מלך על מקלו", וכפי שאמרו רבותינו כי כל תורת עוה"ז (שבעל-פה) הבל היא (כלומר דבר קל) בפני תורתו של משיח (עם חייליו הרבים הפועלים בחופש ובשמחה מתוך "ניצוץ משיח" שישנו בהעלם בכל אחד מישראל ויֵצא-אז לאורה). הפתיחות והמוכנות להתחדשות המתמדת הזאת, היא המשימה המוטלת עלינו כולנו, לאחר שעשה יוסף את שלו והכין את הרקע הטבעי האנושי הרציונאלי, ומימושה השלם מובטח לנו אם רק נרצה ונאמין. בפרט קרובים לכך בעלי התשובה – וכולנו בכלל הזה במדה כזו או אחרת – בניו-תלמידיו של דוד מלכנו החסיד שהקים עולה של תשובה, הם הם אלו שבאומץ-לב מפתיע הלכו אחר שרירות לבם הטוב, "לקחו ברצינות" את תחושותיהם ו"הלכו עליהם עד הסוף" במסירות נפש "חסידית" ראויה לציון.

[משהו מהתקשרותו התמימה והשמֵחה של דוד המלך לתורה בכלל, ולתורה שבעל פה בפרט, ניתן לחוש ולחוות בפרק "אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'". ממש "יוצא הוא מכליו" מרוב עונג וחדווה ותשוקה לתורה ולחידושי-תורה מופלאים שכנראה חווה אותם בגופו ממש, באופן בלתי אמצעי ועל כל צעד ושעל, ובקושי מוצא הוא מלים להביע את אפס קציהם].

אבל הקדמנו את המאוחר ועסקנו בשלב השביעי-האחרון, השייך לשבוע המלכות בספירה, הנוגע בתורת סיני. בעזרת ה' הנותן ליעף כח נרחיב עוד בכך בגליון הבא, וכעת, לסיום, נשוב לשבוע היסוד

תיקון המדע וחיבורו אל הקדש

בספר "תיקון המדינה – מצע מעשי על פי הקבלה", מדגיש מורי הרב גינזבורג שליט"א בשלב היסוד את חיבור התורה והמדע. כאמור לעיל יוסף הצדיק המוכשר שאין נבון כמוהו, הוא הזוכה להגשמה עצמית, למימוש ואימות חלומותיו, שהם בעצם חלומו (הנשבר בדרך כלל) של כל יהודי, לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, משמע לחבר אל הקדש את כל מרחבי המציאות לגווניהם. ערכי המדע החולְיִים נוטים להחליף מאז עידן הרנסנס את ערכי הדת, כי אכן הם נקביים-שמאליים במהותם, כאשר החכמה האנושית מוכנה לקבל שפע מן החתן המפאר כיוסף, מערכי הקדושה הישראליים, מתחוללת מהפכה רוחנית מופלאה: המדע מואר באור חדש ומתברר מסיגיו, ואף מקבל רעיונות וכיוונים חדשים, ומתעלה עד שניתן לראות בו "חולין שנעשו על טהרת הקדש" שגם הם נידונים כקדש, ומנגד, התורה הנדרשת להתייחס לכל תחומי החול, תגלה בעצמה פוטנציאל אינסופי ונסתרות לא שערום אבותינו, וכך תיבטל "גזירת המחיצה" המבדלת בין עליונים ותחתונים בכל תחומי ההוויה, ותחל תנועה בינלאומית של עליה בקדש (וראו שם הרחבות נוספות בכיוון הזה).

לפי דרכנו כאן, בה אנו מנסים לצעוד בעקבות פרשת המלך שבתורה, כל השלבים אשר עד היסוד ועד בכלל, אפשריים גם בטרם תורת סיני נתונה על לב המלך-המדינה, אשר הוא השלב האחרון הסמוך לסיני, בו התורה (שבכתב ובעל-פה) הופכת לתורת מדינה שלימה, המתייחסת לדוד ומשיח, ואילו חיבור התורה והמדע האמור יהא במסגרת זו היסוד שבמלכות.

שבת שלום ומבורך!